

**Vrijzinnige Gemeente Zierikzee 17 april 2022 - Paaszondag
gelezen: Lukas 23,56-24,8 en Het stille weten (Kris Gelaude)
Toespraak Franck Ploum**

1.

De dagen van Pasen. Viering en gedachtenis aan de levensweg, het verraad, de dood van Jezus en de verhalen over opstanding. Verhalen over leven sterker dan de dood, terwijl de doden bij bosjes op onze beeldschermen voorbijkomen. Massaal slaan mensen op de vlucht. Voor het eerst sinds decennia ook weer in Europa. Geraakt worden we door wat we zien. Bedreigd voelen we ons in onze veilig gewaande vredesbubbel. Ons zou na twee verschrikkelijke oorlogen op ons continent niets meer kunnen gebeuren. Die ballon lijkt doorgeprikt door het menselijk drama dat zich in Oekraïne afspeelt. Was het uiteenvallen van Joegoslavië in de jaren negentig van de vorige eeuw nog een intern conflict tussen bevolkingsgroepen, Nu is het een grootmacht die de aanval heeft geopend op een soevereine Europese staat. Dat roept een hoop herinnering en oude pijn en angst wakker. Wat komt het ineens weer dichtbij.

Chaos en leegte gezaaid door oorlog en geweld. Aangestuurd door een machthebber die zijn eigen droom van het grote Rusland wil nastreven. Koste wat het kost, geen mensenleven dat nog telt. Die droom, dat streven is met het zinken van het vlaggenschip helaas nog niet naar de zeebodem gezakt. Het zal het geweld hooguit verder doen oplaaien en het lijden vergroten. De hoop op een snelle oplossing vervliegt met de snelheid van een windvlaag.

Een droom die chaos en leegte veroorzaakt. Zoals zoveel dromen van leiders en machtigen door de eeuwen heen steeds weer leiden tot wanorde, tot moord en doodslag, tot onderdrukking van velen en privileges voor weinigen. Dromen die de hoop uit de harten van mensen doen verdwijnen. Zoals ook in de dagen van Jezus steeds weer alle hoop de grond in werd geboord door de Romeinse bezetter. Jubelend werd de bevrijder, de hoopgever, de nieuwe koning binnengehaald. En de bezetter kiest ramkoers om alle hoop onmiddellijk de kop in te drukken: als vernederde slaaf, als staatsvijand sterft hij aan het kruis. Met duizenden anderen die in die dagen de Romeinse vrede in gevaar brachten. Romeinse vrede, lees: het Romeinse machtssysteem van onderdrukking en onderwerping.

2.

De dagen van Pasen. Deze dagen roepen in herinnering dat sinds mensenheugenis verhalen verteld worden over opstaan, wegtrekken, uittocht uit slavenbestaan, onderdrukking en leven dat geen leven is. Verhalen over mensen die zich geroepen weten. Mensen met een droom, niet voor zichzelf maar voor een heel mensenvolk, voor de mensheid. Mensen die een Stem verstaan en die met een visioen voor ogen van hoe het anders kan en moet, in opstand komen. Mensen die adem geven aan wat dood lijkt, beweging brengen in alles wat muurvast lijkt te zitten. En die één, of twee, of velen met zich meenemen in hun droom voor deze wereld.

‘Mozes, hef je staf op en ga het volk vooruit!’

‘Ezechiël, blaas adem en geestkracht in deze beenderen!’

‘Jezus van Nazareth, ga naar de armen, de blinden, de gebrokenen en zeg hen nieuwe toekomst aan!’

Oude, grote verhalen die tot de verbeelding spreken, omdat ze niet gaan over toen en daar, maar actueel zijn tot op vandaag. Omdat ze het verhaal vertellen van ons leven in deze wereld en de vragen stelt die fundamenteel raken aan wie wij zijn: ‘Ben ik zo’n mens die opstaat, adem geeft, beweging brengt en nieuwe toekomst aanzegt?’

Stem die roept licht en de duisternis wijkt! Het bijbels verhaal begint met chaos en leegte. Dat is niet scheppen uit niets, maar dat is de wereld zoals we haar kennen en om ons heen waarnemen. Chaos en leegte, wanorde, oervloed vol duisternis. Niet voor de meesten van ons in het rijkste deel van de wereld, wel voor driekwart van de wereldbevolking waarvan een deel ook onder ons leeft en is.

Duisternis en dood heersen over de aarde, zolang niet dat bevrijdende woord klinkt: ‘Licht!’ Duisternis dat is het recht van de sterksten, seksueel misbruik, ik tegenover de ander, geweld tegen wie kwetsbaar is. Dood dat is cynisme, verveling, het heeft toch geen zin, het zal mijn tijd wel duren. Duisternis en dood heersen waar het leven van mensen onmogelijk wordt gemaakt. Wanneer iedereen wacht op een ander en er niemand is die opstaat en roept: ‘Licht! In Godsnaam Licht!’

Daarvoor is het nodig dat wij wegtrekken uit onze eigen Egyptes, onze heilige huisjes durven afbreken en bereid zijn ons eigen gelijk van een vraagteken te voorzien. Wie bij de vleespotten blijft zitten, wie kiest voor eigen veiligheid boven toekomst voor allen, zal niet in staat zijn iets in deze wereld te veranderen. Wie opstaat en roept: *'Licht!'* is de mens die zichzelf in de waagschaal wil leggen en omwille van een visioen, een droom van hoe het anders kan, wegtrekt en op sleeptouw neemt allen die niet in staat zijn het zelf te doen.

3.

Pasen gaat over een dood die veel dieper is dan de fysieke. Pasen gaat over een tekort aan dromen en idealen, over een tekort aan lichtbrengers. Pasen veegt de vloer aan met dooddoeners als: *'Het heeft toch geen zin'*, *'Het haalt toch niets uit'* of *'Het zal mijn tijd wel duren!'* Pasen zegt: *'Uit die dood kun je opstaan, je kunt opnieuw beginnen, de toekomst ligt voor je open!'*

Het bijbelse verhaal zegt van die toekomst dat geen mens te klein of te nietig is om eraan bij te dragen, om erin mee te gaan, om het voortouw te nemen. Ieder van ons is geroepen om de hel uit te doven, te roepen dat het martelen moet stoppen, dat dier en natuur niet langer uitgebuit mogen worden en dat kinderen veilig moeten zijn. Onze diepgewortelde hoop en ons gedeelde visioen met vele generaties vóór ons, is dat het bijbelse verhaal gelijk heeft: dat er toekomst is voor mens en wereld, door de dood heen.

De verhalen over de opstanding van Jezus zijn al ruim 2000 jaar het vleesgeworden beeld van die toekomstdroom, van een messiaans visioen, dat recht zal geschieden aan de zwaksten en dat er brood zal zijn voor allen. Die opstandingsverhalen hebben door de eeuwen heen velen geïnspireerd en geholpen om te doen wat gedaan moest worden: *recht en bevrijding, vrede en verzoening, opstand en opstanding*. De vrouwen waren de eerste getuigen hiervan, toen de mannen nog diep in zak en as zaten en er niets van begrepen. Zij voelden als eersten dat er iets nieuws zou gaan beginnen, dat er door de dood heen nieuwe kansen lagen, dat Jezus meer was dan die dode botten en dat lichaam zonder levensadem. Hij was weliswaar fysiek niet meer aanwezig, maar ging hen toch voor naar die nieuwe wereld, met nieuwe verhoudingen en een nieuwe orde van gerechtigheid. Tot op vandaag zijn het meestal vrouwen die toekomst scheppen, kansen zien en nieuwe levensadem geven aan het leven.

4.

De leerlingen van Jezus geloofden dat hij de Messias was. Tegelijk konden ze, verblind en doodgeslagen door het heersende systeem van onderdrukking en bruut geweld, niet anders meer denken dan dat ze in oorlog waren met het heersende systeem. Ze noemden hem koning en konden niet anders denken dan dat koning Jezus zou gaan veroveren, bommen plaatsen, bevrijden door geweld met geweld te beantwoorden. Niets wees erop dat ze nog in staat waren om het masker van de heersende orde af te zetten, om ruimte te creëren en te gaan kijken met de ogen van Mozes en de profeten en te zien wat waarlijk koningschap in de traditie waarin zij stonden zou kunnen betekenen.

Precies daarin lag het verschil tussen Jezus en vele anderen: Hij had een anker, zijn visioen van een andere wereldorde was verankerd in Mozes en Profeten, waardoor hij ondanks alle Romeinse onderdrukking en doodswaarde, kon vasthouden aan het visioen van een nieuw begin. Hij was daardoor in staat lucht en adem te geven, nieuwe inzichten en vergezichten te zien en te verkondigen.

‘Op de eerste der zeven dagen.’ In de verte klinkt het scheppingsverhaal, dat verhaal over levensadem en zeven dagen van nieuw begin, een identiteitsverhaal, een ankerverhaal, ontstaan tijdens de Babylonische ballingschap. *‘Op de eerste der zeven dagen’*, zo begint de bevrijding uit het mechanisme van de dood, dat ook Jezus het leven kostte. Zijn levenskeuze, zijn verantwoordelijkheid voor een nieuwe wereldorde liep stuk op het dodelijke geweld van het heersende systeem.

Voor de vrouwen wordt dit ankerpunt van Jezus weer zichtbaar. Met aandacht en liefde maakten ze kruiden en geurige zalven klaar. En dwars door de realiteit van de dood heen wordt hun aandacht getrokken naar onschendbaar nieuw licht. De vrouwen keren zich als eerste af, keren hun rug naar de doodsvalei, naar chaos en leegte, naar het mechanisme van geweld tegen geweld. Zij gaan een andere weg verkondigen, de weg van oeverloze liefde die door de dood niet klein te krijgen is. Dat bewustwordingsproces wordt verdicht in de paasverhalen. De levenslange leerweg waarop je wordt weggevoerd van de oervloed en de doodsvalei. Er ontstaat levensruimte, adem van leven. Pasen gaat over de menswording van ieder mens.

5.

Wie Pasen viert, gelooft niet dat er geen dood meer bestaat. Pasen luidt niet het einde van de dood in. Wat Pasen wel inluit is de overwinning op de dood. Angst en haat en dood, ze zullen altijd blijven bestaan, ze horen bij ons mens-zijn, daarom moet je ze ook niet ontkennen, ontvluchten, wegdrücken. Je moet erop durven vertrouwen dat ze niet het laatste woord hebben. De meest centrale vraag van Pasen is wellicht: *Durven wij op te staan tegen de feiten en te kiezen voor het leven?* Ze krijgen me niet klein, ik laat me niet regeren door terreur, ik verlaag me niet tot oog om oog, ik kijk niet verslagen toe en accepteer niet dat mijn gezin, mijn vrienden, mijn land, mijn volk worden uitgebuit of uitgemoord. En mijn antwoord zal niet tand om tand zijn, maar ik kies voor het leven, ik kies voor de liefde, koste wat het kost.

Pasen is niet het einde van de dood, wel de overwinning op de dood.' Daarom juist nu, in onze dagen van chaos en leegte, van moord en doodslag, vier Pasen! Want Pasen vieren verandert je denken, wijzigt je perspectief, doet je opstaan en wegtrekken van de dood, maakt je mens van het leven, ondanks de dood.

Ik wens iedereen goede en inspireerde paasdagen toe.